

Verejná ochrankyňa práv
Grösslingová 35, P.O. BOX 1, 820 04 Bratislava 24

Ústavný súd Slovenskej republiky v Košiciach	
Dátum: - 4 -09- 2018	(3)
Číslo zápisu: 4937/	Číslo spisu: EP
Prílohy: 5	Výbornosť:

Bratislava 03.09.2018
Spis zn.:1681/2018/VOP

Ústavný súd Slovenskej republiky
Hlavná 110
042 65 Košice

ELEKTRONICKÉ PODANIE

Kancelária Ústavného súdu Slovenskej republiky
Dátum doručenia podania: 04. 09. 2018
P.č. z knihy došlej pošty: 6495/2018

18977-2018

Podľa čl. 151a ods. 2 v spojení s čl. 125 ods. 1 písm. a) a čl. 130 ods. 1 písm. g) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a s ustanovením § 18 ods. 1 písm. g) a ustanovením § 37 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o Ústavnom súde“), podávam

návrh

na začatie konania o súlade

1. ustanovenia § 22 ods. 2 prvá veta v časti „*najskôr od 6. roku veku do dovŕšenia 65. roku veku*“ a druhá veta („*Peňažný príspevok na osobnú asistenciu možno poskytovať najskôr od 6. roku veku do dovŕšenia 65. roku veku fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Po dovŕšení 65. roku veku možno tento príspevok poskytovať, len ak bol fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím poskytovaný pred dovŕšením 65 rokov veku.*“) zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch“) s čl. 1 ods. 1 prvá veta, čl. 1 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 ústavy; s čl. 2 ods. 2 a čl. 9 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach z 19.12.1966 (Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 120/1976 Zb.) (ďalej len „Pakt o hospodárskych právach“); s čl. 5 ods. 1 a 2 a čl. 19 písm. b) Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím z 13.12.2006 (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 137/2010 Z. z.) (ďalej len „Dohovor o právach zdravotne postihnutých“) a s čl. 1 Protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z 4.11.1950 (Oznámenie Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 209/1992 Zb.) (ďalej len „Protokol k Dohovoru“);
2. ustanovenia § 34 ods. 3 v časti „*najneskôr do konca kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 65 rokov veku*“ („*Peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla možno poskytnúť, ak fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím*

požiada o poskytnutie tohto peňažného príspevku najneskôr do konca kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 65 rokov veku.“) zákona o peňažných príspevkoch s čl. 1 ods. 1 prvá veta, čl. 1 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 ústavy; s čl. 2 ods. 2 a čl. 9 Paktu o hospodárskych právach; s čl. 5 ods. 1, 2, čl. 19 písm. b) a čl. 20 písm. a), b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých a s čl. 1 Protokolu k Dohovoru.

Na základe uvedených skutočností navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len ÚS SR“) podľa článku 125 ods. 1 písm. a) ústavy a §§ 37 až 41b zákona o Ústavnom súde vydal tento

nález:

Ustanovenie § 22 ods. 2 prvá veta v časti „najskôr od 6. roku veku do dovŕšenia 65. roku“ a druhá veta zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 prvá veta, čl. 1 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky; s čl. 2 ods. 2 a čl. 9 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach; s čl. 5 ods. 1 a 2 a čl. 19 písm. b) Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a s čl. 1 Protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ustanovenie § 34 ods. 3 v časti „najneskôr do konca kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 65 rokov veku“ zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 prvá veta, čl. 1 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky; s čl. 2 ods. 2 a čl. 9 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach; s čl. 5 ods. 1, 2, čl. 19 písm. b) a čl. 20 písm. a), b) Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a s čl. 1 Protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

O d ô v o d n e n i e

I.

Skutkový stav a okolnosti podnetu

Dňa 02.01.2018 mi bol doručený podnet Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, sídlom Račianska 153, 831 54 Bratislava, sp. zn. 1681/2018/VOP zo dňa 18.12.2017. Komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím (ďalej len „komisárka“) ma požiadala o prieskum ustanovení zákona o peňažných príspevkoch, ktoré sú vymedzené v petite tohto návrhu, pretože podľa jej názoru, odporujú medzinárodným zmluvám, ktorými je Slovenská republika viazaná a porušujú tak základné práva osôb so zdravotným postihnutím. Konkrétne ide o **ustanovenia stanovujúce vekovú hranicu pre zdravotne postihnutú osobu na podanie žiadosti o príspevok na osobnú asistenciu a na kúpu osobného motorového vozidla.**

V rámci podnetu komisárka popisuje situáciu viacerých dotknutých občanov Slovenskej republiky, ktorí sa na ňu obrátili s vlastnými podnetmi ako fyzické osoby, lebo boli na svojich právach dotknutí aplikáciou spomínaných ustanovení zákona o peňažných príspevkoch.

Konkrétne z podnetu vyplýva, že pánovi [REDAKOVANÉ] nebol priznaný príspevok na osobnú asistenciu, lebo v priebehu správneho konania o jeho priznaní dovŕšil vek 65 rokov. Po odvolacom konaní a správnej žalobe zrušil Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom predmetné rozhodnutie a vrátil vec na ďalšie konanie. Právoplatné rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici bolo predmetom prieskumu, po podaní kasačnej sťažnosti zo strany Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, oddelenie peňažných príspevkov na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a posudkových činností Banská Bystrica. Najvyšší súd Slovenskej republiky o kasačnej sťažnosti rozhodol dňa 12.03.2018 a sťažnosť odmietol, pretože bola podaná oneskorene.

*Dôkazy: Podnet komisárky z 18.12.2017 – kópia,
Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 19.10.2016, sp. zn. 23S/72/2016 – kópia,
Kasačná sťažnosť Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, oddelenie peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP a posudkových činností Banská Bystrica zo dňa 02.01.2017 – kópia,
Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12.03.2018 – kópia.*

V druhom prípade nebol z obdobného dôvodu rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava priznaný pánovi [REDAKOVANÉ] príspevok na kúpu osobného motorového vozidla, pričom rozhodnutie bolo potvrdené v odvolacom konaní Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava. Podľa informácií z podnetu podal pán [REDAKOVANÉ] vo veci správnu žalobu, ktorá je predmetom konania na Krajskom súde v Bratislave. Podľa informácie od pána [REDAKOVANÉ], o správnej žalobe ešte nebolo rozhodnuté.

*Dôkazy: Podnet komisárky z 18.12.2017 – kópia;
Rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava zo dňa 10.05.2016, číslo: BA3/OPPnKŤZPaPČ/PPK BA I a III/SOC/2016/103174-0006 – kópia;
Rozhodnutie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava z 18.07.2016, číslo: UPS/US1/SSVOPPKPC2/SOC/2016/7607-AIV – kópia.*

II.

Aktívna vecná legitímácia verejnej ochrankyne práv

V zmysle článku čl. 151a ods. 2 ústavy verejný ochranca práv môže predložiť ÚS SR návrh na začatie konania podľa čl. 125, **ak všeobecne záväzný právny predpis porušuje základné právo alebo slobodu priznanú fyzickej osobe alebo právnickej osobe.**

Podľa ustanovenia § 21 ods. 3 zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o verejnom ochrancovi práv“) môže verejný ochranca práv podať návrh na začatie konania pred ÚS SR vo veciach súladu právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, **ak ich ďalšie uplatňovanie môže ohroziť základné práva alebo**

slobody alebo ľudské práva a základné slobody vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a ktorá bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom.

Podľa ÚS SR: „...verejný ochranca práv môže namietat' neústavnosť len takého zákona, ktorý upravuje základné práva a slobody a ktorého aplikácia pripadá do úvahy vo veci, ktorú preskúmava v konaní o podnete právnickej alebo fyzickej osoby alebo z vlastnej iniciatívy bez podnetu, ale v súvislosti s konkrétnou svojou činnosťou v rámci ústavou zverenej právomoci“.¹

ÚS SR tiež judikoval, že verejný ochranca práv môže podať návrh podľa čl. 125 ústavy, „...vždy však v súvislosti so svojou základnou ústavnou právomocou ochraňovať konkrétne, a nie abstraktné práva fyzických a právnických osôb... Ústavný súd trvá na svojom predchádzajúcom názore, že na rozdiel od iných procesne legitimovaných subjektov podľa čl. 130 ods. 1 ústavy verejný ochranca práv môže namietat' neústavnosť len takého zákona, ktorý upravuje základné práva a slobody a ktorého aplikácia pripadá do úvahy vo veci, ktorú preskúmava v konaní o podnete právnickej alebo fyzickej osoby alebo z vlastnej iniciatívy bez podnetu, ale v súvislosti s konkrétnou svojou činnosťou v rámci ústavou zverenej právomoci... že v prípade, že verejná ochrankyňa práv nepreukáže svoj vzťah k riešeniu problému v konkrétnej veci, v ktorej podala návrh na vyslovenie nesúladu právnej normy podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, ústavný súd ho odmietne podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako podaný zjavne neoprávnenou osobou.“²

Zastávam názor, že v predmetnom konaní je splnená podmienka mojej aktívnej vecnej legitimácie. Možno totiž konštatovať, že zákon o peňažných príspevkoch sa dotýka základných práv a slobôd osôb so zdravotným postihnutím, pretože im zaručuje možnosť prostredníctvom príspevkov získať peňažnú pomoc, vďaka ktorej si môžu zaistiť dôstojný život, integráciu do spoločnosti a plné užívanie svojich ľudských práv.

Zároveň ide o právnu úpravu, ktorej aplikácia je predmetom prieskumu v rámci mojej konkrétnej činnosti pri vybavovaní podnetu v rámci ústavou mne zverenej právomoci.¹ V danej veci mám priamy vzťah ku konkrétnym základným právam založený podnetom,² keď preskúmavam podnet Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sp. zn. 1681/2018/VOP, zo dňa 18.12.2017, doručený 02.01.2018.

Napriek tomu, že podnet komisárky v súvislosti s peňažným príspevkom na osobnú asistenciu poukazuje iba na nesúlad hornej vekovej hranice - t. j. 65 rokov - so základnými právami a slobodami, vzťahuje sa môj návrh na celé ustanovenie § 22 ods. 2 zákona o peňažných príspevkoch, lebo po vykonaní právnej analýzy som dospela k záveru, že v rozpore so základnými právami a slobodami je nielen určenie spodnej, ale aj hornej vekovej hranice.

Vzhľadom na to, že podľa ustanovenia § 13 ods. 1 zákona o verejnom ochrancovi práv koná verejný ochranca práv na základe podnetu alebo z vlastnej iniciatívy, domnievam sa, že pri riešení podnetu, ktorý sa týka súladu právnej úpravy so základnými právami a slobodami,

¹ Uznesenie ÚS SR zo dňa 5.3.2014, sp. zn. PL. ÚS 5/2014.

² Uznesenie ÚS SR zo dňa 17.12.2015, sp. zn. PL. ÚS 40/2014.

nie som striktne viazaná obsahom podnetu, ale som oprávnená z vlastnej iniciatívy preskúmať napádanú právnu úpravu ako celok.

Súčasne ide o situáciu, v ktorej **nevystupuje anonymný poškodený a nejde o podnet v mene len potenciálne zasiahnutých osôb.**³ Naopak, v podnete ide o situáciu jednotlivcov, ktorí boli konkrétne zasiahnutí rozhodnutiami správnych orgánov, ktorými im nebolo priznané vyplatenie peňažných príspevkov podľa napádaných ustanovení zákona o peňažných príspevkoch..

V predmetnej veci ÚS SR navyše ešte nerozhodoval o návrhu verejnej ochrankyne práv (ani o návrhu iného subjektu oprávneného na podanie návrhu podľa čl. 130 ústavy) vo veci súladu ustanovení § 22 ods. 2 a § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch. Vo veci teda **neexistuje prekážka veci rozhodnutej** podľa § 24 zákona o Ústavnom súde, ako bola vymedzená v rozhodovacej činnosti ÚS SR.²

Vo vzťahu k podmienke, že **vec, ktorá bola predmetom podnetu, musí byť právoplatne skončená správnymi (alebo súdnymi) orgánmi** na to, aby podnet mohol viesť k podaniu návrhu na ÚS SR o súlade právnych predpisov,⁴ môžem konštatovať, že z mojej strany je táto podmienka splnená. V oboch veciach rozhodovali v prvej inštancii miestne príslušné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny, o odvolaní v oboch prípadoch rozhodlo Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny v druhej inštancii. **Dvojinštančné správne konanie teda skončilo právoplatným rozhodnutím správneho orgánu. Nič na tom nemení ani fakt, že dané rozhodnutia boli napadnuté v rámci správneho súdnictva správnu žalobou, prípadne následne kasačnou sťažnosťou, lebo prieskum právoplatných rozhodnutí v rámci správneho súdnictva podľa zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „Správny súdny poriadok“) je špecifickou formou kontroly výkonu verejnej moci a nedá sa považovať za pokračovanie správneho konania.**

K uvedenému konštatovaniu sa vo svojom výklade priklonil aj ÚS SR keď uviedol, že *„túto podmienku nemožno považovať za splnenú v prípade, ak v čase rozhodovania ústavného súdu ide ešte o „živú vec“, t. j. ide o vec, o ktorej príslušný správny orgán ešte právoplatne nerozhodol, resp. ide o vec, ktorá nie je právoplatne ukončená v rámci všeobecného (správneho) súdnictva rozhodujúceho o opravnom prostriedku proti neprávoplatnému rozhodnutiu príslušného správneho orgánu.“*⁵

ÚS SR teda naformuloval podmienku právoplatne skončenej veci tak, že nebude splnená len v dvoch alternatívnych prípadoch - buď nie je ukončené správne konanie právoplatným rozhodnutím, alebo nie je právoplatne skončené **súdne konanie o riadnom opravnom prostriedku proti rozhodnutiu správneho orgánu.** Keďže v danom prípade bolo správne konanie právoplatne skončené a správne žaloby podľa Správneho súdneho poriadku nemajú povahu riadnych opravných prostriedkov, podmienka, že predmetom podnetu nie je „živá“ vec, je teda **naplnená.**

³ Uznesenie ÚS SR zo dňa 10.6.2015, sp. zn. PL. ÚS 36/2015.

⁴ Uznesenie ÚS SR zo dňa 28.10.2015, sp. zn. PL. ÚS 44/2015.

⁵ Uznesenie ÚS SR zo dňa 28.10.2015, sp. zn. PL. ÚS 44/2015, s. 14, b. 43.

Možno teda konštatovať, že som splnila podmienky na priznanie aktívnej vecnej legitimácie na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 151a ods. 2 v spojení s čl. 125 ods. 1 písm. a) a čl. 130 ods. 1 písm. g) ústavy.

III.

Odôvodnenie návrhu

Napádané ustanovenia § 22 ods. 2 a § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch obmedzujú možnosť priznať peňažný príspevok na osobnú asistenciu, resp. priznať peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla tak, že príspevky majú možnosť získať len ťažko zdravotne postihnuté osoby (ďalej len „ŤZP osoby“), ktoré podali žiadosť vo veku menej ako 65 rokov alebo minimálne vo veku 6 rokov (v prípade osobnej asistencie). Uvedená právna úprava teda zasahuje do oprávnenia osôb so zdravotným postihnutím získať potrebný príspevok, pokiaľ sú mladšie alebo staršie ako stanovená veková hranica. Právo osôb so zdravotným postihnutím na poskytnutie pomoci pritom korešponduje s povinnosťou štátu túto pomoc poskytnúť a je zakotvené explicitne vo viacerých medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná. Tieto medzinárodné zmluvy majú na základe čl. 7 ods. 5 ústavy prednosť pred zákonmi a ich dôsledné dodržiavanie je preto obzvlášť významné v predmetnej otázke, pretože obsahujú viaceré základné práva zdravotne postihnutých osôb, ktoré nie sú priamo reflektované v ustanoveniach druhého až siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy.

Konkrétne potom napádané ustanovenia zákona o peňažných príspevkoch odporujú najmä povinnostiam vyplývajúcim pre Slovenskú republiku zo znenia Paktu o hospodárskych právach, Dohovoru o právach zdravotne postihnutých a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako je popísané nižšie.

IV.

K namietanému rozporu s Paktom o hospodárskych právach a s Dohovorom o právach zdravotne postihnutých

K namietanému rozporu ustanovenia § 22 ods. 2 a ustanovenia § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch s čl. 2 ods. 2 a čl. 9 Paktu o hospodárskych právach

Podľa čl. 9 Paktu o hospodárskych právach uznávajú zmluvné strany právo každého na sociálne zabezpečenie.

Podľa Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, právo na sociálne zabezpečenie v sebe zahŕňa právo získať a poberať sociálne dávky a príspevky.⁶ Zároveň je kľúčovým najmä pre zabezpečenie ľudskej dôstojnosti osôb, ktoré sú v situácii, v ktorej nemajú možnosť plne realizovať práva garantované Paktom o hospodárskych právach.

⁶ Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, López Rodríguez vs. Španielsko, komunikácia č. 1/2013 zo dňa 6.11.2013, stanovisko prijaté na päťdesiatom siedmom zasadnutí dňa 4.3.2016 (ďalej len „López Rodríguez vs. Španielsko“), § 10.1.

Právo na sociálne zabezpečenie preto hrá dôležitú úlohu pri bránení vylúčeniu osôb zo spoločnosti a napomáha spoločenskej inklúzii. Pakt o hospodárskych právach zahŕňa povinnosť osobitne chrániť zdravotne postihnuté osoby, ktoré utrpeli na výške svojho príjmu, alebo na schopnostiach pracovať. Pre tieto osoby je obzvlášť dôležité také sociálne zabezpečenie, ktoré im umožní zachovať si primeranú kvalitu života, ako aj právo na nezávislý spôsob života a začlenenie sa do spoločnosti.⁷

Podľa čl. 2 ods. 2 Paktu o hospodárskych právach sa štáty zaväzujú uplatňovať tieto práva bez diskriminácie (priamej, či nepriamej)⁸ na základe rasy, farby, pohlavia, jazyka, náboženstva, politického alebo iného zmýšľania, národnostného a sociálneho pôvodu, majetku, rodu **alebo iného postavenia**. Podľa Výboru pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva patrí ako vek, tak aj zdravotné postihnutie, pod túto generálnu klauzulu ako diskriminačný dôvod.⁹

Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva považuje za diskrimináciu aj odopretie tzv. primeraných úprav,¹⁰ t. j. odopretie nevyhnutných a adekvátnych zmien v prospech zdravotne postihnutých osôb s cieľom zabezpečiť takýmto osobám rovnaký základ uplatňovania základných práv v porovnaní s ostatnými. Bez takýchto úprav totiž následne nemôžu osoby so zdravotným postihnutím naplno užívať svoje základné práva.

V kontexte súčasnej právnej úpravy môžu osoby so zdravotným postihnutím požadovať vyplácanie príspevkov na kompenzáciu svojho zdravotného postihnutia len od a do dosiahnutia určitého veku. Ide teda o situáciu obdobnú odopretiu primeraných úprav, čo Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva považuje za diskrimináciu. **Rozlišovaním na základe veku totiž dochádza k situácii, kedy je zdravotne postihnutým osobám nad 65 rokov a pod 6 rokov, bez akéhokoľvek legitímneho dôvodu, odopretý nevyhnutný a adekvátny sociálny príspevok na osobného asistenta, alebo na kúpu motorového vozidla.**

Právna úprava pritom vôbec nezohľadňuje, že práve z dôvodu ich vyššieho veku by mala byť, kvôli ich integrácii do spoločnosti, takýmto ľuďom poskytovaná ešte vyššia a nie nižšia miera pomoci. Právna úprava rovnako nezohľadňuje, že zdravotne postihnuté osoby vyššieho veku sú často odkázané iba na dôchodok bez iných zdrojov príjmu, a preto si aj vzhľadom na ich zdravotný stav nemajú možnosť financovať tieto služby z vlastných prostriedkov. Súčasne však môže ísť o aktívnych ľudí, ktorých možnosť začleniť sa do spoločnosti a žiť plnohodnotný život je takýmto spôsobom značne obmedzovaná.

Obdobne, pri osobách mladších ako 6 rokov, právna úprava nezohľadňuje mieru finančnej záťaže, ktorú prináša samotná výchova dieťaťa s ťažkým zdravotným postihnutím, ako aj nárast nákladov v dôsledku liečby zdravotného postihnutia. Podľa Zákonníka práce je síce zamestnávateľ povinný, ak ide o dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav dieťaťa vyžadujúci osobitnú starostlivosť, poskytnúť žene alebo mužovi, ktorí o to požiadajú, rodičovskú

⁷ López Rodríguez vs. Španielsko, § 10.5.

⁸ López Rodríguez vs. Španielsko, § 10.6.

⁹ Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, Všeobecný komentár č. 20 k článku 2 Paktu: nediskriminácia v hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (2009), § 28-29.

¹⁰ Výbor pre hospodárske, sociálne a kultúrne práva, Všeobecný komentár č. 20 k článku 2 Paktu: nediskriminácia v hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach (2009), § 28.

dovolenku až do dňa, v ktorom dieťa dovŕši šesť rokov veku, ale výška tohto rodičovského príspevku, na ktorý má žena alebo muž nárok počas rodičovskej dovolenky, však nikdy nepokryje všetky náklady spojené so starostlivosťou o dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím. Návrat do práce tak býva často nevyhnutný, pričom v prípade, keď sa o ťažko zdravotne postihnuté dieťa stará iba jedna osoba (napr. slobodná matka) môže byť doslova otázkou existenčnou. Ak sa však osoba starajúca sa o dieťa s ťažkým zdravotným postihnutím vráti do práce predtým, ako jej dieťa dovŕši 6. rok života, nemá - podľa súčasnej právnej úpravy - nárok na poskytnutie finančného príspevku na osobnú asistenciu pre svoje dieťa.

Prečo sa zákonodarca rozhodol poskytovanie finančného príspevku na osobnú asistenciu a na kúpu osobného motorového vozidla podmieniť dosiahnutím 6. rokov, resp. neprekročením 65. rokov, nevyplýva ani z dôvodovej správy k zákonu o peňažných príspevkoch (ďalej len „dôvodová správa“). K finančnému príspevku na osobnú asistenciu dôvodová správa uvádza iba toto konštatovanie: „*Ustanovuje sa dolná a horná veková hranica fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorej je možné poskytnúť peňažný príspevok na osobnú asistenciu.*“

V prípade peňažného príspevku na kúpu osobného motorového vozidla je dôvodová správa rovnako stručná a uvádza: „*Aj naďalej sa navrhuje obmedziť poskytovanie peňažného príspevku do konca kalendárneho roka, v ktorom fyzická osoba dovŕši 65 rokov veku.*“

Vzhľadom na uvedené skutočnosti som dospela k záveru, že následkom súčasnej právnej úpravy dochádza k poškodzovaniu práva osôb so zdravotným postihnutím na sociálne zabezpečenie, čo nie je v súlade s čl. 9 a čl. 2 ods. 2 Paktu o hospodárskych právach.

K namietanému rozporu ustanovenia § 22 ods. 2 zákona o peňažných príspevkoch (príspevok na osobnú asistenciu) s čl. 19 písm. b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých

Okrem Paktu o hospodárskych právach je Slovenská republika viazaná aj Dohovorom o právach zdravotne postihnutých, ktorý pre Slovenskú republiku nadobudol platnosť 25. júna 2010.

Podľa čl. 19 písm. b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých je Slovenská republika povinná zaručiť ŤZP osobám **právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti, čo zahŕňa povinnosť členských štátov zabezpečiť prístup k podporným službám nevyhnutným pre nezávislý život v spoločnosti a pre začlenenie sa do nej.**

Dohovor o právach zdravotne postihnutých pod tieto podporné služby výslovne zahŕňa aj osobnú asistenciu. Účelom osobnej asistencie a ďalších inštitútov podľa čl. 19 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých je nielen zabezpečiť internú zložku nezávislého života - teda možnosť seberealizácie bez odopierania prístupu a príležitostí, ale aj externú zložku seberealizácie prostredníctvom začlenenia do spoločnosti - teda vytvárania inkluzívnych prostredí.¹¹ **Tieto práva musia byť zároveň poskytované osobám bez ohľadu na ich vek a podobné osobné charakteristiky¹² a vylúčenie takých skupín z poskytovania**

¹¹ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 5 k článku 19: právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti (2017), § 19.

¹² Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 5 k článku 19: právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti (2017), § 23.

podporných služieb čl. 19 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých zakazuje.¹³ Práva osôb so zdravotným postihnutím nedovoľujú vylúčenie ŤZP osôb z poskytovania podporných služieb, a to ani z dôvodu potreby veľkého rozsahu alebo výnimočného charakteru požadovaných služieb.¹⁴ Preto argument, že osoby vyššieho veku predstavujú neprimeranú záťaž s ohľadom na obsah alebo rozsah požadovanej starostlivosti, nie je možné považovať za dostatočný na ospravedlnenie zaobchádzania, pri ktorom týmito osobám príspevok na osobnú asistenciu vôbec nie je poskytnutý. Práve naopak, **osobná asistencia sa má uhrádzať ŤZP osobám na základe personalizovaných kritérií a analýzy potrieb konkrétneho jednotlivca.**¹⁵

Z tohto dôvodu je **paušálne vylúčenie osôb nad 65 rokov a pod 6 rokov z poskytovania príspevku na osobnú asistenciu v rozpore s právom na nezávislý spôsob života a začlenenie sa do spoločnosti.** Štát totiž naopak, musí zohľadňovať situáciu marginalizovaných skupín spomedzi osôb so zdravotným postihnutím, ako napríklad postavenie žien, detí, mentálne postihnutých, alebo osôb vyššieho veku. **Politika štátu musí inkluzívne reagovať aj na potreby týchto marginalizovaných skupín.**¹⁶ Takejto potrebe nezodpovedá úprava, v ktorej sú staršie osoby a maloletí pod 6 rokov so zdravotným postihnutím automaticky vylúčení z poskytovania príspevku na osobnú asistenciu, pretože iné dávky, ako napr. dôchodky, alebo príspevky na starostlivosť o dieťa, nedostatočne reagujú na potreby špecifické pre ich zdravotné postihnutie.¹⁷

Na základe uvedených konštatácií som preto toho názoru, že ustanovenie § 22 ods. 2 zákona o peňažných príspevkoch nie je v súlade s čl. 19 písm. b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých.

K namietanému rozporu ustanovenia § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch (príspevok na osobné motorové vozidlo) s čl. 19 písm. b) a čl. 20 písm. a) a b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých.

Z obdobných dôvodov porušuje ustanovenie § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch čl. 20 písm. a) a b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých, ktoré zaručujú ŤZP osobám právo na osobnú mobilitu a prístup ku pomôckam na mobilitu. Je treba poukázať na to, že právo na osobnú mobilitu ako takú, je zamerané na výsledok, t. j. možnosť osoby so zdravotným postihnutím túto mobilitu využívať (čl. 20 písm. a) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých). Právo na prístup k pomôckam na mobilitu je naopak zamerané na prostriedky, t. j. povinnosť zodpovedných orgánov pomôcť zdravotne postihnutým osobám v realizácii spomenutého výsledku tak, že im poskytnú vhodné prostriedky a pomôcky na realizáciu tohto práva (čl. 20 písm. b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých). Povinnosť poskytnúť takéto prostriedky teda neexistuje

¹³ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 5 ku článku 19: právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti (2017), § 53.

¹⁴ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 5 ku článku 19: právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti (2017), § 60.

¹⁵ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 5 ku článku 19: právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti (2017), § 16(d).

¹⁶ Zvláštny spravodajca Rady OSN pre ľudské práva pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Výročná správa zo dňa 9.8.2016, 71. zasadnutie Valného zhromaždenia OSN, UN ODS č. A/71/314, § 30.

¹⁷ Zvláštny spravodajca Rady OSN pre ľudské práva pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Výročná správa zo dňa 7.8.2015, 70. zasadnutie Valného zhromaždenia OSN, UN ODS č. A/70/297, § 60.

v právnom poriadku izolovane, ale musí zároveň viesť ku efektívnej realizácii samotnej osobnej mobility.

Ako bolo spomenuté, právna úprava aplikovaná na poskytnutie príspevku na kúpu osobného motorového vozidla je takmer totožná s príspevkom na osobnú asistenciu, lebo taktiež paušálne - na základe veku - vylučuje určitú skupinu ĽZP osôb z možnosti získať príspevok. Je nutné poznamenať, že príspevok na kúpu osobného motorového vozidla predstavuje, podľa ustanovenia § 34 ods. 7 a nasledujúcich ustanovení zákona o peňažných príspevkoch, sumu dosahujúcu výšku tisícok eur, ktoré osoba v podobnom zdravotnom stave a podobného veku takmer určite nedokáže získať sama. Zároveň sa tento príspevok poskytuje podľa ustanovenia § 34 ods. 1 len osobám, ktoré sú na individuálnu prepravu osobným automobilom celkom odkázané.

Pretože práve s pribúdajúcim vekom zdravotne postihnutých osôb je pravdepodobnejšie, že sa stanú na individuálnu automobilovú prepravu odkázané, je **paušálne odňatie práva zdravotne postihnutých osôb starších ako 65 rokov získať príspevok na kúpu automobilu v rozpore s ich právami. Keďže bez príspevku je možnosť týchto osôb kúpiť si automobil značne obmedzená, zlyháva štát pri plnení povinnosti podľa čl. 20 písm. b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých *in fine* poskytnúť vhodné pomôcky „zabezpečením ich finančnej dostupnosti“.**

Zároveň, keďže ustanovenie § 34 ods. 3 zákona o peňažných prostriedkoch zasiahne do práv osôb starších ako 65 rokov, ktoré by inak mali na tento príspevok nárok, pôjde o opatrenie, ktoré sa dotkne zdravotne postihnutých spĺňajúcich podmienku nároku podľa ustanovenia § 34 ods. 1 zákona o peňažných prostriedkoch, t. j. **zasiahne špecificky ľudí, ktorí sú na individuálnu prepravu absolútne odkázaní. Týmto teda predmetné ustanovenie porušuje nielen pozitívny záväzok štátu zabezpečiť vhodné pomôcky pre zdravotne postihnutých ľudí, ale aj ich samotnú možnosť užívať svoje právo na osobnú mobilitu podľa čl. 20 písm. a) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých, lebo pre takto závažne postihnuté osoby bude toto právo bez príspevku na kúpu osobného automobilu prakticky iluzórne.**

Osobná mobilita zaručená v čl. 20 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých je navyše nevyhnutnou predispozíciou na to, aby mohla osoba s ťažkým zdravotným postihnutím žiť nezávislým spôsobom života a bola začlenená do spoločnosti v súlade s čl. 19 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých.¹⁸

Túto skutočnosť ostatne uznáva aj dôvodová správa, ktorá k ustanoveniu § 34 zákona o peňažných príspevkoch uvádza: „S cieľom výrazne podporiť tie fyzické osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré sú aktívne, sa umožňuje poskytnúť peňažný príspevok na kúpu osobného motorového vozidla aj vtedy, ak fyzická osoba s ťažkým zdravotným postihnutím preukáže, že bude zamestnaná alebo bude navštevovať školské zariadenie alebo domov sociálnych služieb alebo špecializované zariadenie alebo denný stacionár.“

¹⁸ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 5 k článku 19: právo na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti (2017), § 84.

Preto obmedzovanie osobnej mobility o to väčšmi zasahuje aj do práva na nezávislý spôsob života a začlenenie do spoločnosti. Porušovanie práva na nezávislý spôsob života bolo popísané už vyššie, v kontexte poskytovania príspevku na osobnú asistenciu.

Na základe uvedených skutočností zastávam názor, že ustanovenie § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch nie je v súlade s čl. 19 písm. b) a čl. 20 písm. a) a b) Dohovoru o právach zdravotne postihnutých.

K namietanému rozporu ustanovenia § 22 ods. 2 a ustanovenia § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch s čl. 5 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých

Podľa čl. 5 ods. 1 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých majú zdravotne postihnuté osoby „nárok na rovnakú ochranu zo zákona bez akejkoľvek diskriminácie“. Koncept takejto ochrany stanovuje, že členské štáty sa musia zdržať tvorby a aplikácie takých noriem, ktoré by diskriminovali zdravotne postihnuté osoby.¹⁹

Túto povinnosť nediskriminácie zosilňuje čl. 5 ods. 2 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých keď stanovuje, že zdravotne postihnutým osobám patrí ochrana „pred diskrimináciou z akýchkoľvek dôvodov“. V praxi to znamená, že nielen odlišné zaobchádzanie z dôvodu zdravotného postihnutia je diskriminačné ako také, ale ochrana zdravotne postihnutých osôb musí byť poskytovaná aj pred diskrimináciou z iných zakázaných dôvodov, ako napríklad vek, prípadne pred akoukoľvek kombináciou týchto dôvodov.²⁰

Naplnenie diskriminačných znakov (1. odlišné zaobchádzanie; 2. spôsobujúce ujmu na právach; 3. zo zakázaného dôvodu; 4. osobám v porovnateľnej situácii) je samo o sebe v zmysle Dohovoru o právach zdravotne postihnutých dostatočné na porušenie zákazu diskriminácie aj bez toho, že by boli dotknuté ďalšie práva zasiahnutých osôb. **Právo nebyť vystavený diskriminácii má totiž, na základe čl. 5 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých na rozdiel od iných medzinárodných zmlúv o ľudských právach, autonómnu a nie akcesorickú povahu, t. j. samotné právo nebyť diskriminovaný sa aplikuje na každú oblasť regulovanú orgánmi verejnej moci bez ohľadu na to, aké ďalšie práva sú diskriminačným zaobchádzaním dotknuté.**²¹

Preto príspevok na osobnú asistenciu a kúpu osobného motorového vozidla musí byť poskytovaný za rovnakých podmienok bez ohľadu na to, či jeho diskriminačným odopretím dochádza k zásahu do iných práv. Ak by aj namietaná právna úprava nebola v rozpore s čl. 19 a čl. 20 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých, bude aj naďalej predstavovať diskrimináciu ťažko zdravotne postihnutých osôb na základe veku, a bude preto v rozpore s čl. 5 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých.

¹⁹ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 6 k článku 5: zákaz diskriminácie (2018), § 16.

²⁰ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 6 k článku 5: zákaz diskriminácie (2018), § 21.

²¹ Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 6 k článku 5: zákaz diskriminácie (2018), § 13.

V tejto súvislosti považujem za potrebné zdôrazniť, že Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, ako aj samotný Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím kladú osobitý dôraz na zákaz viacnásobnej, tzv. intersekcnej diskriminácie.

K intersekcnej diskriminácii dochádza v prípadoch, keď vzájomným pôsobením dvoch diskriminačných dôvodov dôjde k znevýhodneniu, ktoré nenastane v prípade iných osôb, ktoré vykazujú len jeden z nich. V konkrétnom prípade osoba so zdravotným postihnutím (kritérium na aplikáciu zákona), ktorá je zároveň staršia ako 65 rokov, resp. mladšia ako 6 rokov (diskriminačný dôvod na základe veku), nemá právo uchádzať sa o dané príspevky, hoci ich v jej individuálnom prípade môže objektívne potrebovať na zabezpečenie plného rozsahu základných práv. Napádaná právna úprava teda predstavuje prípad takejto intersekcnej diskriminácie, lebo je s jednotlivcom diskriminačne zaobchádzané z viacerých zakázaných dôvodov,²² pretože vek sám o sebe, ani zdravotné postihnutie samo o sebe, *prima facie* nevedie ku diskriminácii, lebo operujú v konkrétnom prípade neoddeliteľne.²³

V konkrétnych podmienkach predmetného prípadu teda

1. poškodená osoba je osobou, na ktorú sa aplikuje zákon o peňažných príspevkoch, ide teda o osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, a zároveň;

2. ide o osobu staršiu ako 65 rokov (resp. mladšiu ako 6 rokov), v dôsledku čoho na niektoré príspevky nemá nárok.

Z uvedeného rozboru vyplýva, že pri posudzovaní diskriminácie nemôže ako komparátor slúžiť osoba staršia ako 65 rokov bez zdravotného postihnutia, pretože táto je vyňatá spod pôsobnosti zákona o peňažných príspevkoch, nejde teda o diskrimináciu z dôvodu zdravotného postihnutia v pravom slova zmysle.

Rovnako komparátorom nemôže byť ktorákoľvek osoba bez zdravotného postihnutia mladšia ako 65 rokov (resp. staršia ako 6 rokov), lebo postavenie zdravotne postihnutej osoby je rozhodujúce pri získaní nároku na príspevok, obdobne ako vek.

Pravým komparátorom situácie osôb poškodených napádanou právnou úpravou je teda osoba so zdravotným postihnutím, ktorá je mladšia ako 65 rokov, teda má nárok na predmetné príspevky v zmysle ustanovenia § 22 ods. 2 a ustanovenia § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch.

Osoba nad 65 rokov (resp. pod 6 rokov) veku so zdravotným postihnutím nedokáže voči komparátorovi preukázať *prima facie* diskrimináciu na základe zdravotného postihnutia, pretože osoby s rovnakým zdravotným postihnutím mladšie ako ona, môžu získať oba predmetné peňažné príspevky, postihnutá osoba teda nie je vystavená rozdielnemu zaobchádzaniu z dôvodu veku.

²² Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Všeobecný komentár č. 6 k článku 5: zákaz diskriminácie (2018), § 19.

²³ UCELLARI, Paola: Multiple Discrimination: How Law can Reflect Reality, in: The Equal Rights Review, Vol. 1, ročník 2008, strana 25, dostupné na: <http://www.equalrightstrust.org/ertdocumentbank/Multiple%20Discrimination%20How%20Law%20Can%20Reflect%20Reality.pdf>

Obdobne tak nemôže argumentovať, že je diskriminovaná výhradne na základe zdravotného postihnutia, lebo neexistuje osoba bez zdravotného postihnutia v porovnateľnej situácii, t. j. staršia ako 65 rokov, ktorá by poberala spomínané príspevky (zákon sa vzťahuje špecificky len na zdravotne postihnuté osoby, iné osoby nemajú na peňažné príspevky nárok). Komparátor teda v danom prípade, naopak, vôbec neexistuje a osoba nedokáže preukázať *prima facie* diskrimináciu ani na základe zdravotného poistenia.

Uvedené konštatovania kompenzuje Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím práve uvedeným konceptom viacnásobnej diskriminácie, ktorú je teda možné preukázať len tým, že sa pri vyberaní skupiny komparátorov zohľadnia oba diskriminačné dôvody kumulatívne.

Pri posúdení oboch napádaných ustanovení je teda zjavné, že ich aplikáciou dochádza k odlišnému zaobchádzaniu (v podobe nepriznania príspevku osobám ŤZP nad 65 alebo pod 6 rokov veku), ktoré spôsobuje týmto osobám ujmu (bez priznania príspevku sú značne obmedzené ich možnosti zaobstarat' si osobného asistenta, resp. motorové vozidlo na nevyhnutnú osobnú prepravu).

Zároveň je odlišnosť v zaobchádzaní odôvodnená zakázanými kritériami, ktoré na seba vzájomne pôsobia (zdravotné postihnutie a vek) a s ďalšími osobami v podobnej situácii sa pri nenaplnení kritéria veku zaobchádza odlišne (komparátor – osoby ŤZP, ktoré nedovršili vek 65 rokov). Uvedená právna úprava teda napĺňa všetky pojmové znaky diskriminácie podľa čl. 5 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých.

Diskriminácia v danom prípade zároveň nie je dostatočne objektívne odôvodniteľná ani ospravedlniteľná. Keďže je zákaz diskriminácie podľa Dohovoru o právach zdravotne postihnutých právo autonómne a nie akcesorické ku hospodárskym, sociálnym a kultúrnym právam druhej generácie, **nepodlieha progresívnej realizácii na základe dostupných zdrojov, ale naopak, štát je povinný diskriminačné praktiky odstraňovať bezodkladne.**²⁴ **Odôvodnenie s cieľom lepšie prerozdeliť v súčasnosti dostupné zdroje v duchu progresívnej realizácie sociálnych práv teda nemôže obstať vo svetle povinnosti štátu bezodkladne odstrániť diskrimináciu.**

Diskrimináciou v oblasti poskytovania príspevkov na osobnú asistenciu a na kúpu motorového vozidla teda dochádza k nesúladu medzi ustanovením § 22 ods. 2 a ustanovením § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch s čl. 5 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach zdravotne postihnutých.

V.

K namietanému rozporu ustanovenia § 22 ods. 2 a ustanovenia § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch s čl. 1 Protokolu k Dohovoru

Pod ochranu práva na vlastníctvo tak, ako je upravené v čl. 1 Protokolu k Dohovoru, spadajú aj nároky sociálnych dávok a obdobných plnení.²⁵ Vzhľadom na ich charakter možno aj

²⁴ Zvláštny spravodajca Rady OSN pre ľudské práva pre práva osôb so zdravotným postihnutím, Výročná správa zo dňa 9.8.2016, 71. zasadnutie Valného zhromaždenia OSN, UN ODS č. A/71/314, § 25.

²⁵ Rozsudok veľkej komory ESĽP zo dňa 13.12.2016 vo veci Bélané Nagy vs. Maďarsko, sťažnosť č. 53080/13, § 80.

peňažné príspevky na osobnú asistenciu a na kúpu osobného motorového vozidla subsumovať pod ochranu čl. 1 Protokolu k Dohovoru.

Pri zásahu do práva na poberanie takýchto dávok je rozhodujúce, či obmedzením nárokov jednotlivca na plnenia bolo zasiahnuté do samotnej podstaty jeho práv.²⁶ **Hoci štáty disponujú priestorom pre voľnú úvahu v tom, aké opatrenia v sociálnej či v ekonomickej oblasti podniknú, musia byť tieto kroky nediskriminačné a primerané.**

Najmä pri obmedzeniach práv obzvlášť zraniteľných osôb, ktoré boli dlhodobo sociálne vylúčené, sa priestor pre voľnú úvahu štátu značne zužuje.²⁷ Pod takéto obzvlášť zraniteľné skupiny Európsky súd pre ľudské práva zahŕňa aj osoby so zdravotným postihnutím, s cieľom zabezpečiť ich plnú účasť na verejnom živote a ich integráciu do spoločnosti.²⁸ **Štáty prekračujú priestor pre svoju voľnú úvahu najmä vtedy, keď vo všeobecne platnej právnej norme stereotypne posudzujú obzvlášť zraniteľné osoby, keď neumožňujú pri aplikácii práva individualizáciu posudzovania ich potrieb.**²⁷

Namietané ustanovenia zákona o peňažných príspevkoch **paušálne vylučujú** poskytnutie príspevku osobám starším ako 65 rokov, hoci ak na tieto príspevky (najmä na osobnú asistenciu) získali nárok pred dosiahnutím tohto veku, príspevok by dostávali aj vo vyššom veku. Priznanie alebo nepriznanie príspevku na osobnú asistenciu teda závisí len od toho, kedy podala zdravotne postihnutá osoba s nárokom na osobnú asistenciu žiadosť. Zatiaľ čo osoba mladšia ako 65 rokov tento príspevok získa a ešte ho bude poberať aj po dosiahnutí spomínanej hranice, staršia osoba za rovnakých podmienok, bez opodstatnenia absolútne stráca právo takýto príspevok získať.

Tým, že osoby staršie ako 65 rokov sú pri posudzovaní nároku automaticky vylúčené z možnosti podať žiadosť o priznanie príspevku, sú znevýhodnené oproti osobám, ktoré nárok získajú v mladšom veku, a to bez možnosti pri posudzovaní nároku zohľadniť mieru finančnej odkázanosti osoby na tieto príspevky, závažnosť jej stavu a mieru odkázanosti na poskytnuté služby (t. j. dopravu automobilom alebo osobnú asistenciu).

Povinnosť štátov obozretne pristupovať k paušálnym obmedzovaniám obzvlášť zraniteľných osôb pripomína aj Výbor ministrov Rady Európy, keď členským štátom odporúča, aby osobám so zdravotným postihnutím neuberali na ochrane, a ani na právach v prípade, že dosiahnu určitý vek.²⁹

Absencia individuálneho posúdenia nároku na peňažný príspevok na osobnú asistenciu a na kúpu motorového vozidla, v spojení s obzvlášť zraniteľným postavením osôb so zdravotným postihnutím starších ako 65 rokov (resp. mladších ako 6 rokov) znamená, že štát v tomto prípade prekročil priestor pre svoju voľnú úvahu a napádaná

²⁶ Rozsudok veľkej komory ESLP zo dňa 13.12.2016 vo veci Bélané Nagy vs. Maďarsko, sťažnosť č. 53080/13, § 118.

²⁷ Rozsudok ESLP zo dňa 22.3.2016 vo veci Guberina vs. Chorvátsko, sťažnosť č. 23682/13, § 73.

²⁸ Rozsudok ESLP zo dňa 30.4.2009 vo veci Glor vs. Švajčiarsko, sťažnosť č. 13444/04, § 84

²⁹ Odporúčanie CM/Rec(2009)6 Výboru ministrov členským štátom o starnutí a zdravotnom postihnutí v 21. storočí: udržateľné rámce poskytovania zvýšenej kvality života v inkluzívnej spoločnosti, 8.7.2009, §3.1, dostupné na:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806992fc>

právna úprava nedovoleným spôsobom zasahuje do základných práv a slobôd zdravotne postihnutých osôb.

Na základe uvedených skutočností som dospela k záveru, že ustanovenie § 22 ods. 2 a ustanovenie § 34 ods. 3 zákona o peňažných príspevkoch je v rozpore s čl. 1 Protokolu k Dohovoru.

Na záver považujem za dôležité zdôrazniť, že štát prekročením hraníc voľnej úvahy pri prijatí napádanej právnej úpravy zasahuje do samotnej podstaty základného práva v rozpore s čl. 13 ods. 4 ústavy. Existujúca úprava určitú skupinu obyvateľstva (vymedzenú vekom) úplne vylučuje z možnosti získať dávku, ktorú z dôvodu zdravotného postihnutia potrebujú na zabezpečenie svojich základných práv.

VI.

Podľa čl. 1 ods. 1 ústavy je Slovenská republika zvrchovaný, demokratický a právny štát. Podľa čl. 1 ods. 2 ústavy Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Podľa čl. 12 ods. 1 ústavy sú ľudia slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.

Rozpor napádanej právnej úpravy s vymedzenými medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná a ktoré majú podľa čl. 7 ods. 5 ústavy prednosť pred zákonmi, odôvodňuje vyhlásenie napádaných ustanovení za nesúladné, podľa čl. 125 ods. 3 ústavy. **Právna úprava v rozpore s medzinárodnými zmluvami, ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, zároveň týmto odporuje čl. 1 ods. 2 ústavy, pretože nerešpektuje medzinárodné právo, ktorým je Slovenská republika viazaná a je nadradené zákonu.**

Rozpor napádaných ustanovení s uvedenými medzinárodnými zmluvami je navyše dôvodom na vyhlásenie nesúladu predmetných ustanovení s princípom ľudskej dôstojnosti a rovnosti podľa čl. 12 ods. 1 ústavy. Toto ustanovenie, ako východiskový bod ochrany základných práv, chráni princípy, ktoré v medzinárodnom práve zaručujú konkrétnymi opatreniami *inter alia* práve už spomenuté medzinárodné zmluvy. Nesúlad s konkrétnymi povinnosťami vyplývajúcimi z týchto zmlúv preto ohrozuje aj samotné hodnoty v čl. 12 ods. 1 ústavy, hoci tento ich zaručuje len abstraktným spôsobom a nie konkrétnymi záväzkami štátu.

V súhrne preto **nesúlad napádaných ustanovení zákona o peňažných príspevkoch s ústavou, ako aj s medzinárodnými zmluvami odporuje princípom zvrchovaného, demokratického a právneho štátu, ako ho vymedzuje čl. 1 ods. 1 prvá veta ústavy.**

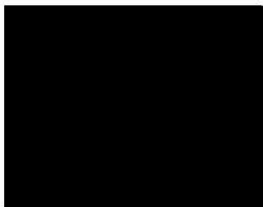
VII.

S poukazom na všetky uvedené právne dôvody si dovoľujem navrhnúť, aby ÚS SR rozhodol nálezhom nasledovne:

I. Ustanovenie § 22 ods. 2 prvá veta v časti „najskôr od 6. roku veku do dovŕšenia 65. roku veku“ a druhá veta zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 prvá veta, čl. 1 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky; s čl. 2 ods. 2 a čl. 9 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach; s čl. 5 ods. 1 a 2 a čl. 19 písm. b) Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a s čl. 1 Protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

II. Ustanovenie § 34 ods. 3 v časti „najneskôr do konca kalendárneho roka, v ktorom dovŕši 65 rokov veku“ zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nie je v súlade s čl. 1 ods. 1 prvá veta, čl. 1 ods. 2, čl. 12 ods. 1 a čl. 13 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky; s čl. 2 ods. 2 a čl. 9 Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach; s čl. 5 ods. 1 a 2, čl. 19 písm. b) a čl. 20 písm. a), b) Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a s čl. 1 Protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

S úctou

Prílohy: 5/39

1. Podnet Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, č. podnetu 1681/2018/VOP – kópia,
2. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 19.10.2016, sp. zn. 23S/72/2016 – kópia,
3. Kasačná sťažnosť Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, oddelenie peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP a posudkových činností Banská Bystrica zo dňa 02.01.2017 – kópia,
4. Rozhodnutie Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava zo dňa 10.05.2016, číslo: BA3/OPPnKŤZPaPČ/PPK BA I a III/SOC/2016/103174-0006 - kópia,
5. Rozhodnutie Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava z 18.07.2016, číslo: UPS/US1/SSVOPPKPC2/SOC/2016/7607-AIV – kópia.